

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת ויקהל - שקלים
תשפ"ב

(שנה ו', גליון מס' 232)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

שבת מברכין, חודש אדר ב':
המולד, יהיה בליל יום חמישי,
שעה 03:51, ו-17 חלקים.

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:50	18:10	16:58	ירושלים:
18:48	18:12	17:14	תל אביב:
18:49	18:11	17:06	חיפה:
18:51	18:12	17:16	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שאול עמנואל בן ג'מילה	יוסף דהאן בן רחל
רות חפציבה בת פרלה	רפאל פנחס בן מרים רמו
שושנה סולטנה בת מרים	משה בן אסתר
אמירה בת נעמי	חיים נתן צבי בן שרה
שרה בת סוליקא	מאיר בן נעמי
דינה בת סוליקא	אפי בן קונפיטה
אסתר בת תמר	מרדכי בן רינה

פרשת ויקהל - שקלים התשפ"ב

"סוד שבת זכור ושמור"

א. "ויקהל משה, את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה יהוה לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קדש, שבת שבתון ליהוה, כל העשה בו מלאכה יומת. לא תבערו אש בכל משבתיכם, ביום השבת. ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל, לאמר, זה הדבר אשר צוה יהוה, לאמר. קחו מאתכם תרומה ליהוה, כל נדיב לבו - וביאה את תרומת יהוה, זהב וכסף ונחשת. ותכלת וארגמן, ותולעת שני, ושש ועזים. וערת אילם מאדמים, וערת תחשים, ועצי שטים. ושמן למאור, ובשמים לשמן המשחה, ולקטרת הסמים. ואבני שהם ואבני מלאים, לאפוד ולחשן", (שמות, לה', א' - ט').

והנה, ידוע לכל בר בי רב, שתכלית הקהלתם של עם ישראל, היתה, בעבור תרומת המשכן וכליו,

ואם כן, הדבר צריך ביאור:

מה עניין שמירת השבת, ובכללה איסור הבערת אש, לכאן?

ובביאור העניין, כתב רש"י הקדוש¹:

"הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן,

לומר, שאינה דוחה את השבת".

ובמאמר זה, ננסה לבאר את העניין באופן אחר, וכפי שתשיג ידינו - יד כחה.

ב. כתב ה"זוהר הקדוש" (פרשתן, דף קצד' ע"ב - קצה' ע"א):

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו',

רבי חניא פתח², ויאמר שאול אל הקיני, לכו סורו רדו וגו'.

¹ ומקורו טהור, ממסכת שבת (ע' ע"א).

תא חזי, מה כתיב בעמלק ³, 'פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל וגו'.
וקודשא בריך הוא, בכלהו קרביו דעבדו שאר עממין לגבייהו דישראל -
מאי טעמא לא אקשי קמיה, כהאי קרבא דעבד עמלק לגבייהו?
אלא, ודאי, קרבא דעמלק הוה בכל סטרין, לעילא ותתא,
דהא בההוא זמנא, אתתקף חוץ בישא לעילא, ואתתקף לתתא.
מה חוץ בישא כמין על פרשת ארחין,
אוף הכא נמי עמלק, חוץ בישא הוה לגבייהו דישראל, דכמין לון על פרשת ארחין,
דכתיב ⁴, 'אשר שם לו בדרך בעלותו ממצרים'.
כמין הוה לעילא, לסאבא מקדשא,
וכמין הוה לתתא, לסאבא לישראל.
מןלך?
דכתיב ⁵, 'אשר קרף בדרך'.
כתיב הכא, 'אשר קרף',
וכתיב התם ⁶, 'כי יהיה בך איש אשר לא טהור מקרה לילה' ⁷."

² שמואל א', טו' - ו'.

³ שמואל א', טו' - ב'.

⁴ שמואל א', טו' - ב'.

⁵ דברים, כה' - יח'.

⁶ דברים, כג' - יא'.

⁷ ותרגום דבריו הקדושים:

" ויִקְרַח מִשָּׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו',

רבי חייא פתח (שמואל א', טו' - ו'), 'ויאמר שאול אל הקיני, לכו סרו רדו וגו'.

בא וראה, מה כתוב בעמלק (שמואל א', טו' - ב'), 'פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל וגו'.

והקדוש ברוך הוא, בכל הקרבות שעשו שאר העמים לגבי ישראל -

והדבר צריך ביאור:

מהו הקשר שבין עניין עמלק, לבין פרשתו.

ג. במסכת מגילה (יג' ע"ב), למדנו:

"אמר ריש לקיש, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל,

לפיכך, הקדים שקליהן לשקליו.

והיינו דתנו, באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים".

והנה, על הפסוק ⁸, "כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים". דרשו רבותינו ז"ל ⁹, "כל דעבר בימא",

והיינו, שמי שעבר בים בשעת קריעתו, הוא שמחוייב לתת את מחצית השקל,

מה הטעם לא היה קשה לפניו, כמו הקרב שעשה עמלק אתם?

אלא, ודאי, הקרב של עמלק היה בכל הצדדים, למעלה ולמטה,

שהרי באותו זמן, התחזק הנחש הרע למעלה, והתחזק למטה.

מה הנחש הרע אורב על פרשת דרכים,

אף כאן גם עמלק, נחש רע היה לישראל, שארבו להם על פרשת דרכים,

שכתוב (שמואל א', טו' - ב'), 'אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדֶרֶךְ בְּעֵלְתוֹ מִמְצָרִים'.

אורב היה לו למעלה, לטמא את המקדש,

ואורב היה למטה, לטמא את ישראל.

מנין לנו?

שכתוב (דברים, כה' - יח'), 'אֲשֶׁר קָרָה בְּדֶרֶךְ'.

כתוב כאן, 'אֲשֶׁר קָרָה',

וכתוב שם (דברים, כג' - יא'), 'כִּי יְהִי בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יְהִי טְהוֹר מִקְרָה לְיָלֵה'."

⁸ שמות, ל' - יג'.

⁹ ירושלמי, מסכת שקלים, פ"א סוף ה"ג.

והדבר צריך ביאור:

היאך ובמה תלוי הדבר זה בזה.

ד. והנה, שבת, היא יסוד האמונה בבורא עולם,

וכמו שכתב הרמב"ן¹⁰, על הפסוק¹¹, "זכור את יום השבת לקדשו":

"אחר שציווה שנאמין בשם המיוחד יתברך, שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא המבין, והיכול,

ושנייחד האמונה בכל אלה, והכבוד לו לבדו,

וציווה שנכבד זכר שמו,

ציווה שנעשה בזה סימן וזיכרון תמיד, להודיע שהוא ברא הכל.

והיא מצוות השבת, שהיא זכר למעשה בראשית ...

ולכך אמרו ז"ל¹², שהשבת שקולה כנגד כל מצוות שבתורה,

כמו שאמרו בעבודה זרה.

מפני, שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחידוש ובהשגחה ובנבואה".

וכן כתב¹³ ה"חיי אדם":

"שבת קודש, הוא האות הגדול והברית שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל,

למען יִדְעוּ, כי ששת ימים עשה ה' כל מה שברא בשמים ובארץ,

וְשָׁבַת ביום השביעי,

והוא יסוד האמונה, לִידַע שהעולם הוא מחודש.

¹⁰ שמות, כ' - ח'.

¹¹ שם.

¹² חולין, ה' ע"א.

¹³ חלק ב' ג', הלכות שבת ומועדים, כלל א'.

וכיון שברא הכל, הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו, ומחויבים לעשות רצונו, ולעבדו בכל גופנו ונשמתנו וממוננו, כי הכל שלו".

ה. הנה, היום מתחיל מן הלילה, וכמאמר הכתוב ¹⁴, "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר, וכאשר נגמר היום, בחלוף כד' שעות, מגיע יום חדש. ומבואר:

שהיום, הוא זמן מוגבל וקצוב, התלוי במגבלות הזמן. והנה, המילה "ברכה", פירושה, התפשטות והתרבות השפע. ולכאורה, שיש לעיין בזה:

דהנה, מצינו שהקב"ה בירך אותו השבת, וכמאמר הכתוב ¹⁵, "וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּו שַׁבַּת מְכַל מְלֹאכְתוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת", ולפי המתבאר, הדבר צריך ביאור, היאך בירך הקב"ה את יום השביעי - והלא, לא שייך להחיל ברכה ושפע, בדבר המוגבל?

ובקושיא זו, עמד ¹⁶ אדמו"ר הגרא"א דסלר זיע"א, וביאר כדלהלן: "שבת, היא בחינת הדביקות והרוחניות, ושלימותה היא בתוך עצמה, ולא חסר בה כלום מבחוץ,

ועל כן, לא שייכת בה בחינת זמן, שהוא הגבלה וחסרון, כבחול, כי ככל אשר תתאמת השבת באדם, בה במידה - יוצא הוא אל בחינת למעלה מן הזמן.

¹⁴ בראשית, א' - ה'.

¹⁵ בראשית, ב' - ג'.

¹⁶ בספרו הקדוש "מכתב מאלהו" (ח"ב, עמודים 15-16).

וזהו אומרם ז"ל¹⁷, 'כל המענג את השבת, זוכה לנחלה בלי מצרים'
פירוש -

מי שזוכה לגידרה של השבת, ואין לו כל צורך בענייני חול,
וגם לא יתענג בעולם הזה, אלא, בעונגו את השבת,
וכבוד השבת, הרוחניות והשגתה, הוא הוא תענוגו האמיתי,
הרי הוא יוצא ממצב ההגבלה, אל מצב אי ההגבלה.
ברכת השבת, היא ההתפשטות מקטנות הדעת המוגבלת במושגי העולם הזה אל
הרוחניות, שהוא ה-'נחלה בלי מצרים',
וזוהי הדרך אל העולם הבא."

ו. כתב דוד הע"ה¹⁸, "הפך ים לַיבֶּשֶׁה, בְּנִהַר יַעֲבְרוּ בְּרַגְלִי, שֵׁם נִשְׁמָחָה בּוֹ",
וביאר בזה רש"י הקדוש:
"היה דבר שנשמח בו, כלומר, שראה היס את הקב"ה".

ויש לדקדק בזה:
דהנה, "נשמחה", הוא לשון עתיד, והיה לו לומר, "שמחנו בו", בלשון עבר.
וביאר בזה¹⁹ הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א:
דהנה, מצינו בדברי רבותינו ז"ל²⁰, "ישראל, כשנעשה להם נס, ואמרו שירה,
נמחלו כל עוונותיהם,

¹⁷ שבת, קיח' ע"א.

¹⁸ תהילים, סו' - ו'.

¹⁹ פרשת "ויקהל - ושקלים", שנת תרעו'.

ובדברי רבינו זיע"א הללו, ניסינו להיצמד ללשון קודשו,

ברם, לצורך הפשט והנגשת דבריו הקדושים, הוספנו באיזהו מקומן מילות קישור ופיסוק.

²⁰ מדרש שוחר טוב, סי' יח'.

שנאמר ²¹, 'יִיָּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל', שהסיען מהחטאים שלהם".

ומשמע:

דעל ידי השירה נמחלו עוונותיהם, ולא מלפני כן.

ולכאורה שיש לעיין בזה:

דאינו מובן, איך שרתה עליהם רוח הקודש בעוד שעוונותיהם עליהם?

ולא עוד, אלא, שזכו לראות את דמות ה' יתברך, ואמרו ²² 'זָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵינוּ',

וראתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל הנביא ²³,

והיתכן שהיה זה בעוד עוונותיהם עליהם?

שכן, בליל שביעי ירדו לים, ואחר כך בשחרית אמרו השירה,

ודרשו בזה רבותינו ז"ל ²⁴, **כשם שהם טיהרו לבם ואמרו שירה ... כך צריך אדם**

לטהר את לבו קודם שיתפלל,

ומוכרח, דעוד קודם השירה היה להם לב טהור,

ובוודאי, שפירוש המילה "טהור", היינו טהור מן העוונות,

ואם כן, היאך אמרו רבותינו ז"ל, שעל ידי השירה נמחלו עוונותיהם?

ונראה לבאר בזה:

דהנה, ישראל נקראו עֲבָרִים, על שם שעברו בים,

וידוע, שְׁשֵׁם של דבר מורה על מהותו,

ומוכרח, דזה מהות ישראל, שעברו את הים.

ויש לפרש:

²¹ שמות, טו' - כב'.

²² שמות, טו' - ב'.

²³ כן כתב ב"זוהר הקדוש" (פרשת "תרומה", דף צג' ע"ב - צד' ע"א).

²⁴ שמות רבה, פרשה כב', ג'.

דהנה, גבולות חֶלֶק הקב"ה בעולמו,
שבריות שביבשה, אינם יכולים לחיות בים בדרך הטבע,
וכמו כן, בריות הים, אינם יכולים לחיות ביבשה.
ועם ישראל אשר עברו בים, מהותם היא למעלה מן הטבע,
ועל כן, נקרא שמש על שם שעברו בים.
והנה, ידוע, שדבר אשר הוא למעלה מן הטבע אינו תלוי במגבלות הזמן.
ועל כן, אנו מוצאים בדברי נביאים, לשון עבר במקום לשון עתיד,
כיוון שעינו של הנביא היא למעלה מן הטבע,
והרי הוא צופה ומביט על העבר ועל העתיד כאחד - לאחר גזירת ה' יתברך על
אותו הדבר.
ולפיכך:

אף לפני שעברו ישראל בתוך הים, הם נקראו עֲבָרִים - על שם שעברו בים,
כיוון שמאז שעם ישראל נבחרו להיות לעם על ידי קבלת התורה, ועלה במחשבה
לפניו יתברך - לקרוע להם את הים, נחשב הדבר כאילו שכבר נעשה.
וכמו כן, כאשר עם ישראל קיבלו על עצמם לרדת אל תוך הים, כבר נחשב הדבר
כאילו עברו את הים, ושרו את השירה, וממילא שנמחלו עוונותיהם.
והנה, עניין מחילת עוונות על ידי השירה, הוא, שמאחר שנדבקה נפשם בשורשם,
הם היו כמו מים שנטמאו -
שכאשר משיקים אותם במים טהורים, הרי הם טהורים²⁵.
ומחמת שבדבר שהוא למעלה מן הטבע, נחשב העתיד כעבר,
מיד הם התקשרו באהבה, אל הבורא ית"ש,
ואזי, הם הרגישו בעצמם את הדביקות והשמחה, שנצמחת על ידי מחילת
העוונות שעתידה להיות להם - כאשר יאמרו שירה,

²⁵ כן כתב רבינו זיע"א, בפרשת "בשלח", שנת תרע"א.

ולפיכך :

כבר בעת שנכנסו אל תוך היס בשמחה, הם נעשו מוכנים לראות את הבורא ית"ש, ואף ראתה שפחה על היס וכו'.

ולפיכך :

נאמר בפסוק, "שֵׁם נְשִׁמָּה בּוֹ", בלשון עתיד, שכן, בעודם בים, טרם שאמרו שירה, וטרם שנמחלו עוונותיהם, כבר הם זכו להגיע לידי השמחה העתידה לבוא להם על ידי מחילת העוונות.

ז. הנה, "זכור ושמור, בדיבור אחד נאמרו"²⁶,

ולכאורה, שהדבר אינו מובן, מה הנפקא מינה בזה,

ומה התועלת בזה.

ועל פי האמור לעיל, ביאר רבינו זיע"א :

דהנה, כתב²⁷ ה"זוהר הקדוש", ד"שמור" הוא מידת לילה - ו"זכור" הוא מידת יום,

ומכל מקום, קידוש היום שנלמד מ"זכור", עיקרו בלילה -

וכדרשת רבותינו ז"ל²⁸, "מקדשין על היין בכניסתו".

וטעם הדבר, דעיקר הקידוש הוא בלילה :

הוא, מחמת שבכניסת השבת עם ישראל מקבלים עליהם לשבות ממלאכתם,

והם משליכים מעליהם את טרדת הפרנסה ואת טורח המלאכה,

וממילא, הם זוכים להגיע לידי קדושה עליונה, אשר היא למעלה מן הטבע.

²⁶ ראש השנה, כז' ע"א.

שבועות, כ' ע"ב.

²⁷ פרשת "בראשית", דף מח' ע"א.

²⁸ מכילתא, פרשת "יתרו", פרשה ז', ד"ה "זכור ושמור".

ולפיכך, אומות העולם, שהם בכלל הטבע, ולא מעליו, אינם רשאים לשבות ביום השבת²⁹,

ורק עם ישראל, שעברו את הים, שעל ידו נעשו בבחינת למעלה מן הטבע, הם שיכולים לשמור את השבת,

כיוון שעל ידי שהם זוכים להגיע לידי קדושה עליונה, אשר דרגתה למעלה מן הטבע -

הרי הם, נעשים, נמי למעלה מן הזמן.

ולפיכך, כאשר הם מקבלים עליהם את שבת,

אזי, תיכף ומיד, הם זוכים לקבל את כל האורות וההשגות של כל השבת,

באשר השבת היא למעלה מן הזמן.

והנה, ה"שקלים", באו בעבור "כופר נפש",

וכמאמר הפסוק³⁰, "לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיכֶם".

ודקדק בזה, בעל "אבני נזר" זיע"א:

דהלא קיימא לן³¹, שאין כפרה אלא בדם?

ועל פי האמור, ביאר בזה, בנו, רבינו זיע"א:

שמאחר שעם ישראל התעוררו להיעשות כולם אגודה אחת, לנדב את עבודת הקרבנות,

ממילא, נחשב להם, כאילו הם הקריבו כבר את כל הקרבנות של כל השנה,

וכאילו כבר נתקבלה כפרתם למפרע,

²⁹ סנהדרין, נח' ע"ב.

³⁰ שמות, ל' - טו'.

³¹ יומא, ה' ע"א.

זבחים, ו' ע"א.

מנחות, צג' ע"ב.

וזאת, מחמת שעם ישראל הם למעלה מן הזמן, ולמעלה מן הטבע.

והנה, דרשו רבותינו ז"ל³² :

"אמר רבי יהודה בר רבי סימון, מעולם לא היה אדם בירושלים ובגדו עון,

פיצד?

תמיד של שחר, מכפר על עברות שבלילה,

ושל בין הערבים, מכפר על עברות שנעשו ביום.

מכל מקום, לא לן אדם בירושלים ובגדו עון,

שנאמר³³, 'צדק ילין בה' "

עוד דרשו רבותינו ז"ל³⁴ :

" יפה נוף משוש כל הארץ³⁵ ... שלא היה אחד מישראל מצר כשהיה בית

המקדש קים,

למה?

שהיה אדם נכנס לשם מלא עונות, והיה מקריב קרבן ומתכפר לו,

אין שמחה גדולה מזו, שהיה יוצא צדיק,

הוי, יפה נוף משוש כל הארץ "

ומ-ב' דרשותיהם של רבותינו ז"ל הללו, למד רבינו זיע"א :

שמכל שכן, קרבן ציבור, אשר תפקידו לכפר על עוונותיהם של כלל ישראל,

הרי הוא מביא שמחה בליבותיהם כל ישראל.

³² במדבר רבה, פרשה כא', כא'.

³³ ישעיה, א' - כא'.

³⁴ שמות רבה, פרשה לו', א'.

³⁵ תהילים, מח' - ג'.

ומחמת שעם ישראל, הינם למעלה מן הטבע, ומחשיבים להם את כפרתם
למפרע,

אזי, מתעוררת השמחה בליבותיהם, משעה שהם מתעוררים לתת את "מחצית
השקל",

ואזי, הם מתדבקים בשורשם, כעין טהרת מים שנטמאו על ידי השקתם במים
טהורים,

ולפיכך, נאמר במצווה זו, "לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיכֶם".

וכל מעלה זו, היא, רק מחמת שהם למעלה מן הטבע, ולמעלה מן הזמן,
מעלה, אשר קנו אותה בשעה שעברו בים.

ולפיכך, דרשו רבותינו ז"ל³⁶, את הפסוק³⁷ "כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקָדִים" -
"כל דעבר בימא":

כיוון שכל מצוות "מחצית השקל", צמחה להם, מחמת שעברו בים,
ונהפכה מעלתם, ללמעלה מן הטבע.

ולאור המבואר לעיל, בעניין "זכור ושמור, בדיבור אחד נאמרו",
ביאר רבינו זיע"א, את טעם קריאת פרשת "שקלים", בשבת הקודמת לראש חודש
אדר, ולא בראש חודש עצמה - כפי שהיה בזמן בית המקדש:

דהנה, בזמן הגלות, הטבע אשר הוא מוגבל במגבלות הזמן, הוא מושל ביותר,
ומכיוון, שראש חודש הוא דבר שבטבע, שהוא חידוש הירח -
וכל הסוד שלו, יתבאר ויתפרש לנו רק בזמן יציאתינו מן הגלות,
לפיכך, אנחנו צריכים לקבל סיוע מיום השבת, אשר היא למעלה מן הטבע,
ולמעלה מן מהזמן -

ומעלתה בזמן הגלות, כאילו שבית המקדש קיים.

³⁶ ירושלמי, מסכת שקלים, פ"א סוף ה"ג.

³⁷ שמות, ל' - יג'.

ח. ועל פי כל האמור, ביאר רבינו זיע"א, את עניין ³⁸ "הקדים שקליהם לשקליו":

דהנה, את מאמר המן ³⁹, "יִשְׁנוּ עִם אֶחָד". ביארו רבותינו ז"ל ⁴⁰, "יִשְׁנוּ מִן המצוות",

דהיינו, שכל מעשיהם, הוא בבחינת שינה, ומבלי חיות.

וזאת, מפני שלא הרהיב עוז בנפשו לשקר לפני המלך אחשורוש, שעם ישראל אינם מקיימים מצוות,

כי "מילתא דעבידא לאגלויי, לא משקרי אנשיי" ⁴¹.

ובפרט, שאם הוא היה משקר בדבריו לגמרי, הוא היה מסכן את עצמו, ומתחייב בנפשו.

וטעם הדבר, שעם ישראל הגיע לידי כך:

היה, מחמת פגם הברית שפגמו בבבל, על ידי שנשאו נשים נוכריות,

וכלל הוא בידינו, שאין לך דבר שמכופף את קומתו של האדם, ומקרר את נפשו מעבודת ה', כפגם הברית.

כי מעלת "שמירת הברית", נקראת בשם "חי",

ועל ידי פגם הברית, מסתלקת החיות.

ולפיכך, הם ⁴² "נהנו מסעודתו של אותו רשע":

³⁸ מגילה, יג' ע"ב.

³⁹ אסתר, ג' - ח'.

⁴⁰ מגילה, יג' ע"ב.

⁴¹ ראש השנה, כב' ע"ב.

בבא מציעא, קי' ע"א.

בכורות, לו' ע"א.

⁴² מגילה, יב' ע"א.

כי מחמת קרירותם בקיום המצוות, שנעשו בלא חיות, הרי הם נעשו כמתאשים בעצמם.

והנה, על הפסוק (אסתר, א' - ב') :

"בַּיָּמִים הָהֵם, כְּשֶׁבַת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ עַל כֶּסֶא מַלְכוּתוֹ, אֲשֶׁר בְּשׁוֹשֵׁן הַבֵּיָרָה",

דרשו רבותינו ז"ל (אסתר רבה, פרשה א', י') :

"זֶה הוּא אֶחָד מִן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיוּ מְלֹאכֵי הַשָּׂרֵת מְדַדִּין פִּיתְקִין לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,

שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לְפָנָיו - רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, בֵּית הַמְּקַדָּשׁ חָרַב וְרָשָׁע זֶה יוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה מְרִזְחִין.

אָמַר לָהֶם, תָּנוּ יָמִים פְּנֹגֵד יָמִים.

הַדָּא הוּא דְכָתִיב ⁴³, 'בַּיָּמִים הָהֵמָּה, רְאִיתִי בִיהוּדָה דְרָכִים גְּתוֹת בְּשַׁבָּת' וְגו'."

והביא בזה רבינו זיע"א, את מה שביאר במקום אחר ⁴⁴, משם אביו - בעל "אבני נזר" זיע"א :

שתשובת הקב"ה למלאכי השרת, היתה, שכיוון שעם ישראל חיללו את השבת, שניתנה למנוחה ולעונג,

ממילא, אומות העולם, לקחו מהם את המנוחה ואת העונג.

ועל פי זה, כתב רבינו זיע"א :

שכמו כן, יש לומר כאן, שמחמת שפגמו בבריתם, ונסתלקה החיות בעבודתם,

ממילא, נטלו אומות העולם מהם את החיות.

ומחמת שכך, נתגברו אומות העולם בכוחם על עם ישראל, באמצעות המן - ששקל על עם ישראל עשרת אלפים ככר כסף.

וטעותו של המן הרשע, היתה :

⁴³ נחמיה, יג' - טו'.

⁴⁴ שמות, שנת תרעא'.

בחושבו, שכיוון שנסתלקה מהם החיות בעבודת ה', ממילא, היא הוסבה אליו, ואם כן, באמצעותה, הוא יצליח לקררם יותר ויותר, כפי שעשה זקנו עמלק, עד כדי כך, שהוא יצליח להתגבר עליהם לכולתם, ח"ו.

ברם, באהבתו יתברך עלינו, לא היה הדבר כן: ואדרבה, על ידי הסרת הטבעת מן המלך אחשורוש⁴⁵, נתעוררו עם ישראל - בתשובה עזה עד למאוד, ומסרו את נפשם על קידוש השם, ותשובתם זו, היוותה הכנה לבניין בית המקדש השני.

ומחמת שהם עשו כך, הם זכו לחזור לחיותם, וממילא, הם חזרו לזכותם הראשונה, כשהם בבחינת למעלה מן הזמן, וממילא, כל העבודות והזכויות שעם ישראל עבדו וזכו בבית המקדש השני, נחשבו להם למפרע מאותה השעה.

ועל ידי כוח זה, הם זכו להתגבר על המן ועל עמלק ולנצחם. ולפיכך⁴⁶, "הקדים שקליהם לשקליו":

כי את הפסוק⁴⁷ "כָּל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים". דרשו רבותינו ז"ל⁴⁸, "כל דעבר בימא", והיינו, שכל מצוות "מחצית השקל", צמחה להם, מחמת שעברו בים, ונהפכה מעלתם, ללמעלה מן הטבע.

וכאשר עם ישראל התעוררו לעבודת ה' מחדש, ממילא, נחשבת העבודה שיעבדו בעתיד, למפרע.

ואפילו שבאותה העת לא היה בית המקדש קיים, וממילא, לא היתה להם מצוות "מחצית השקל",

⁴⁵ מגילה, יד' ע"א.

⁴⁶ מגילה, יג' ע"ב.

⁴⁷ שמות, ל' - יג'.

⁴⁸ ירושלמי, מסכת שקלים, פ"א סוף ה"ג.

מכל מקום, קריאת הפרשה - הרי היא במקום נתינת "מחצית השקל".
ולפיכך, כאשר הם קראו בתורה את פרשת "שקלים", קודם לראש חודש
"אדר",

אזי, הועילה להם קריאתם, לקבל חיות ושמחה בעבודת ה' -
וממילא, נחשבה להם כל עבודת בית המקדש למפרע,
ועל ידי כך, הם זכו להתגבר על המן, ונטלו ממנו את החיות למפרע - עד שלא
היה בכוחו להתגבר עליהם כלל ועיקר.

ט. לאור המתבאר בדבירנו, נשכיל ונבין, כדלהלן.

א. טעם הדבר, שנשמחה שבת למלאכת המשכן:

דהנה, ב"חטא העגל", עם ישראל ניתק אמונתו ב-ה' יתברך לבדו,
וממילא, כאשר בטלה דבקותם ב-ה' יתברך, יצאו מבחינת "שבת" אל בחינת
"חול".

והנה, על הפסוק⁴⁹, "אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן, מִשְׁכַּן הָעֵדוּת, אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה,
עֲבֹדַת הַלְוִיִּם, בְּיַד אֵיתָמָר בִּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן", כתב רש"י הקדוש:
"יהמשכן משכן - שני פעמים,

רמז למקדש, שנתמשכן בשני חורבנין, על עונותיהן של ישראל.

'משכן העדות' - עדות לישראל, שוויתר להם הקב"ה על מעשה העגל,
שהרי השרה שכינתו ביניהם".

והנה, כאשר תפקידו של המשכן, נועד לְמִשְׁכֵּן את עוונותיהם של ישראל,
עליו להיות בבחינת "שבת".

והיינו, בחינת "למעלה מן הטבע" - כמעלתן של ישראל,

ולא בבחינת "חול" - כעניין עובדי כוכבים ומזלות.

⁴⁹ שמות, לח' - כא'.

ולפיכך, ציוונו הבורא ית"ש בפרשתו, על עניין השבת, סמוך ונראה למלאכת המשכן.

ב. טעם הדבר, שדרש רבי חייא ב"זוהר הקדוש" - בריש פרשתו, את עניין עמלק:

דהנה, כאשר חיללו את ה"שבת" בזמן אחשוורוש, פסקה חיותם, ונעשו "חול", וממילא, יכל המן להשתעבד בהם.

והוא עניין עמלק, שרצה לבטל את דביקותם של עם ישראל, על ידי פגם ב"קדושת הברית",

שאז מתחלל האדם מקדושת "שבת", ונעשה "חול".

ובפרט, שתלמיד חכם הוא "שבת"⁵⁰, ובתלמיד חכם אין מחשבת העריות נאחזת,⁵¹

וממילא, כאשר פסקו מלימוד התורה שהיא בחינת "שבת", ירדו ונעשו לבחינת "חול".

ולפיכך, נדרש ענינו של עמלק, בריש פרשתו "ויקהל", העוסק במלאכת המשכן ובעניין השבת, שכולם מעניין אחד - עניין "שבת".

ג. ממוצא הדברים, נשכיל ונבין, את "סוד השבת":

"סוד שְׁבֵת זְכוֹר וְשִׁמּוֹר, אוֹת בְּרִית בְּיָנוּ וּבְיָנֶיךָ"⁵²,

כי ה"שבת", היא יסוד ה"ברית", והיא אשר בכוחה להכניע ולהרחיק מעלינו את קליפת עמלק,

והיא אשר נותנת לנו שפע גדול ברוח ובגשם.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

⁵⁰ וכדכתב ה"זוהר הקדוש", בפרשת "משפטים", דף צד' ע"ב.

⁵¹ וכדכתב הרמב"ם בפכ"ב מהלכות איסורי ביאה הכ"א.

⁵² לשונו הקדוש והטהור, של הגה"ק רבי מסעוד אביחצירא זיע"א, בפיוט "מזמור שיר ליום השבת".

לזכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי חנניה אדרי בר מימה זצ"ל
- רבי רחמים אדרי בר ביחה שמחה זצ"ל
- רפאל סיבוני בר גרסיה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- שלמה בר אסתרלייה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- קונפיטה בת דינה ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה